

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****ÜMMÜ TUNÇ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/27524

Karar Tarihi : 16/6/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Üyeler : Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Rıdvan GÜLEÇ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Raportör : Tuğçe TAKCI

Başvurucu : Ümmü TUNÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ölüm olayı hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/8/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla temin edilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun engelli eşi M.T. 16/10/2017 tarihinde ikamet ettiği Konya/Taşkent ilçesi Çeşmi Mahallesi'nin Sarıyar mevkii civarında, o alanda bulunan arı kovanlarını kontrole gelen N.A. ve H.S.A. tarafından bulunmuş ve yapılan kontroller sonucunda M.T.nin hayatını kaybettiği anlaşılmıştır.

9. Hadim Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından olay hakkında resen ve derhâl soruşturma başlatılmıştır. Cumhuriyet savcısı tarafından aynı gün olay yerine gidilerek bazı incelemeler yapılmıştır. Düzenlenen Olay Yeri Keşif Tutanağı'nda yalnızca M.T.nin sol tarafına yatar vaziyette olduğu belirtilerek ölü muayene ve otopsi işlemi için Devlet Hastanesine doğru yola çıkıldığı ifade edilmiştir.

10. Cumhuriyet Başsavcılığınca aynı gün adli tıp uzmanı doktor eşliğinde gerçekleştirilen ölü muayenesi ve otopsi sonucunda düzenlenen tutanağın ilgili kısmı şöyledir:

"... Elbiselerde kavga ya da mücadeleyi andıracak yırtık söküük görülmedi. Ateşli ateşsiz silaha ait hasara rastlanılmadı. Pantolon ve cekette kurumuş ot kalıntıları olduğu görüldü. Elbiselerinden arındırılan çıplak haldeki cesedin 153 cm boyunda, 65-70 yaşları görünümünde. 60-65 kg tahmini ağırlıkta.... ölü katliğının kol ve bacaklarda orta şiddette devam ettiği. ölü lekelerinin sırt üstü yatış pozisyonuna uygun olarak sırtta ve mutad bölgede baskı görmeyen alanlarda koyu mor renkte basmakla solacak tarzda teşekkül etmiş olduğu izlendi. Baş ve yüz bölgesi konjeksiyonlu ve siyanotik görünümde olup, her iki parmak turnak yatakları, dudak uçları, kulak sayvanları, siyanetik bulundu. Avuç içleri çimento, ağız ve burun delikleri çevresi toprak kalıntıları içermekte idi. Göğüs sol tarafı deforme görünümünde olup, elle muayenede kaburga kırıklarına ait krepitasyon hissi alındı.

Cesette başkaca travmatik ve patalojik özellik gözlenmedi. Darp cebir izi ateşli-ateşsiz silah yarası, elle bağla boğma izi ası telemi görülmedi. Anüs ve dış genital organlar doğal gözlendi. Alkol ve toksik madde koku hissi alınmadı.

İç muayenede:

*BAS AÇILDI: Saçlı deri kaldırıldı. Saçlı deri altının yaygın noktasal kanamalar ihtiva ettiği gözlendi. Travmatik lezyon izine rastlanılmadı. Her iki temporal adale grubu doğal görünümde olduğu görüldü. Kafa kubbe kemikleri sağlam bulundu. Kafatası açıldı. Beyin, beyincik çıkartıldı. Yüzeylerinde BOS Drenajının bozulmasına bağlı buğulu cam görünümü olduğu, kesitlerinin hiperemik olduğu, yüzeylerinin ödemli olduğu izlendi. Sol frontal de 5*5 cm'lik sahada SAK alanı mevcut idi. Beyin dokusu içerisinde kanamaya ya da yer kaplayan lezyona rastlanılmadı. Vertebrobaziller Arterler ve Karotistlerde yaygın ateroskleroz izlenmekte idi. venöz sünüslerden az miktarda akıcı kıvamda kan gelmekteydi. Duramater ve kaide kemikleri sağlam bulundu.*

GÖĞÜS AÇILDI: Göğüs cildi kaldırıldı. Cilt altı ve yumuşak sert dokuları incelendiğinde, sternumun 2-3 kaburga hizasından ayrıklı kırık olduğu, göğüs sol tarafta 2-7 kaburganın sağda 3-5 kaburganın orta klavuka çizgisinden ekimozlu kırık olduğu, göğüs sol tarafının yassılaşmış görünümünde deforme olduğu izlendi. her iki tarafta pnömotoraks testi negatif bulundu. Sternal kapak kaldırıldı. Sağ göğüs boşluğundan 600 cc kan boşaltıldı. Sol akciğer hilusu kanamalı idi. Her iki akciğer alt topları kontizyonlu görünümünde izlendi. Solda 3-8 kaburga ayrıklı arka koltuk altı çizgisi hizasından 7-8 kaburga ayrıca ön koltuk altı çizgisi hizasından ekimozlu kırık idi. T 10 - 11 hizasından ayrıklı kırık olduğu, omurga sütununun yaygın kanamalı olduğu görüldü. Perikart kesesi doğal gözlendi. Kalp doğal görünümünde olup yüzeylerde süt lekeleri mevcut idi. Sağ ventrikül duvar kalınlığı 0,5 cm, sol ventrikül duvar kalınlığı 1,6 cm, triküspit kapak 13 cm, Pulmoner kapak 7 cm, mitral kapak 10 cm, aorta 7,5 cm ölçüldü. Koroner arterler çıkışları az miktarda aterom plakları ihtiva etmekteydi. Dönen dalda lumeni kalsifiye idi. tam tikayan trovbiüs olduğu görüldü.koronerler kurşun buluş şeklinde kalsifik idi.

BOYUN ORGANLARININ İNCELENMESİNDE: Hyoid kemik, troid kırıldak boyun omur ve yumuşak dokuları sağlam bulundu. Trakea ve ana bronşlar köpüklü ödem mai ile dolu bulundu. Özefagus lümeni boş bulundu. Lariks lümeni konjeksiyonlu idi.

BATIN AÇILDI: Batın boşluğunda dalak çevresinde ve pelvis boşluğunda sol tarafta kan sızıntıları olduğu, dalağın diyafragma altından lasera olduğu, sol pubis kolunun kırık olduğu, sol böbrek çevresinin kanamalı olduğu izlendi. Karaciğer kenarları keskin yüzeyleri düzgül, kesitleri soluk bulundu. Her iki böbrek yüzeyleri düzgül kesitleri soluk bulundu. Pankreas ve pelvis organları doğal gözlemlendi. Mide içerisinde 500 CC krem renkli sindirilmemiş gıda artıkları mevcut idi. Alkol ve toksik madde koku hissi alınmadı. İnce ve kalın bağırsaklar doğal bulundu.

SONUÇ: 16.10.2017 Taşkent ilçesi Çetmi mahallesi, Kuzan mevkiinde erozyon önlemek için başlatılan duvar işinde çalışan [M.T.] isimli şahsın çalışma alanına yakın arazide yanında patlamış halde çimento torbasında olduğu halde ölü olarak bulunduğu ... yapılan otopsisinde elde edilerek yıkarıya kaydedilen bilgi ve bulgular ışığında:

1-Kişinin ölümünün künt göğüs ve batın travmasına bağlı çok sayıda kaburga kırığı, sternum, T 10-11 omurga ve sol pubis kolu kırıkları ile müterafik iç organ hasarı, iç kanama ve omurilik hasarı neticesinde meydana geldiği, lezyonların sol tarafta yoğunlaştığı, solda ön ve arka kısımlarda seri kaburga kırıkları ve sol pubis kolu kırığı mevcut olduğu dikkate alındığında, göğüs ve karnın sıkışması ve ağırlık altında kalma neticesinde oluşmuş olabileceği,

2- Ölümün otopsi bitiş saati olan saat 21:55 itibarıyla 6-8 saatlik bir zaman dilimi öncesinde meydana geldiği görüş ve kanaatimi bildiririm..."

11. Hadim İlçe Jandarma Komutanlığı (Komutanlık) tarafından olay yeri incelemesi yapılmış, olay yerinin fotoğrafları çekilip basit krokisi çizilmiştir. Olay yeri inceleme raporunun ilgili kısmı şöyledir:

"...Olayın meydana geldiği yerin Taşkent ilçesi Çetmi mahallesinin Sarıyar mevkiinde bulunan ... Çetmi mahallesine 500 m uzaklıkta bulunan %30-40 eğimli toprak ve taşlı zeminden oluşan kısmen ağaçlıklı arazi kesitinin olduğu tespit edildi.

...

Çetmi mahallesine 500 m mesafede bulunan ve toprak kaymasını önlemek maksadı ile set çalışmasının yapıldığı bölgenin 50-60 m doğusunda bulunan ve [N.A.ya] ait fenni arı kovanlarının bulunduğu yerde başı kuzeyi, ayakları güneyi gösterir şekilde sol yanı üzerine yatmış vaziyette üzeri battaniye ile kapatılmış 65-70 yaşlarında bir erkek şahsın ölü olarak bulunduğu... tespit edilmiştir.

...Müteveffanın 60 cm uzağında üst kısmından yırtılmış vaziyette 50 Kg ağırlığında standart çimento torbasını bulunduğu tespit edildi.

Müteveffanın harici kontrolünde ellerinde ve vücudunun ön yüzey bölümünün çimento ve toz ile kirlenmiş vaziyette olduğu. ateşli ve ateşsiz silah izi, delici yada kesici herhangi bir silah izi, boğulma izi ile darp yada bereleyici herhangi bir iz rastlanılmamış olup herhangi bir elbise bütünlüğünde yırtılmanın ya da deformasyonun bulunmadığı tespit edildi.

Cesedin bulunduğu alan ve çevresinde boğuşma vb. şüpheli bir bulguya rastlanılmamış olup, ceset olay yerinde hazır bulunan cenaze nakil aracı ile ölü muayene ve otopsi

işlemlerinin yapılması için Taşkent Devlet Hastanesine sevk edilmiş olup, olay yeri çevresinde yapılan iz ve emare araştırmasında şüpheli herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır.

..."

12. Başvurucunun başvuru formu ekinde sunduğu iki fotoğrafta; bir tane patlamış kâğıt çimento çuvalı, büyük tekerleklerle ait tekerlek izi ve bu izin üzerinde iki ayakkabı izi olduğu görülmüştür.

13. Kepçe operatörü M.K.nın Komutanlık nezdinde şüpheli sıfatıyla alınan 16/10/2017 tarihli tanık beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"...Taşkent Belediyesinde Kepçe operatörü olarak görev yapmaktayım. Çetmi Mahallesinden Belediyeye müracaat eden şahısların kepçe ile işlerinin olduğu tarafına söylenmesi üzerine sabah saat 08.30 sıralarında Çetmi Mahallesine gittim. Sariyar diye tabir edilen bölgede [M.T.] ve [İ.A.] isimli şahısların yaptırmış olduğu bahçe sulama borularının üzerini kapatmak için olay yerine gittim. Ve yaklaşık 40 dakika çalışarak işimi bitirdim ve [İ.A.ya] söyleyerek oradan ayrıldım. Bu esnada [M.T.] [İ.A.] birliklerdi. Benim yanımda gelen kimse olmadı. Vefat eden [M.T.] isimli şahsı tanımam. Kendisi ile bu iş sebebiyle tanıştım..."

14. M.K.nın Komutanlık nezdindeki 3/11/2017 tarihli şüpheli ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Ben yaklaşık olarak 40 dakika kadar burada çalıştım. Bu çalışma esnasında kepçeye herhangi bir kimse inip binmedi. Benim işim saat 09.00 gibi bittikten sonra [İ.A.ya] kepçe üzerinden kornaya hasarak işimin bittiğini söyledim. Kepçe üzerinden inmeden çalışma yapılan bölgeden aracıma kimseyi almayarak Çetmi Yaylasına doğru devam ettim. Ben oradan ayrılırken [İ.A.] ve [M.T.] çalışmaya devam ediyordu. [M.T.] engelli aracı ile bahçeye gelmiş. Muhtemelen de engelli aracı ile bahçeden ayrılacaktı. Benimle, sürmüş olduğum kepçeyle herhangi bir yere gelmedi. Bahçeden ayrıldığım esnada da sorumlumuz olan [M.B.yi] arayarak bilgi verdim ve Çetmi Yaylasında bulunan diğer bir işi halletmek için o bölgeden ayrıldım..."

15. M.K.nın Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde şüpheli sıfatıyla alınan 6/4/2018 tarihli şüpheli ifadesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Ben olay günü [İ.A.] ve [M.T.nin] Çetmi mahallesi, Sariyer mevkinde bulunan arazilerindeki sulama borularının arazilerinden geçme işi için Taşkent Belediyesinde çalışan [M.B.] tarafından görevlendirildim. Ben olay yerinde kanal içerisinde bulunan boruların üzerini toprakla kapatma işimi yaklaşık 40 dakikada bitirdikten sonra olay yerinden tek başıma Çetmi mahallesi, Çetmi yaylasında [K.A.] ve ismini [K.] olarak bildiğim soyadımı [B.] olarak hatırladığım kişilerin kanal açma işlerini yapmak için ayrıldım ve saat yaklaşık 10:00 - 10:15 sıralarında Çetmi Yaylasına vardım. Ben kesinlikle kepçenin küreğine ne [M.T.yi] ne de başka bir şahsı bindirmedim. Ayrıca kepçenin küreğine [M.T.ye] birlikte bindirdiğim iddia edilen söz konusu çimento torbası yerde bulunmaktaydı. Ben yukarıda anlattığım gibi [İ.A.nın] Sariyer mevkinde bulunan işini bitirdikten sonra sabah saat 09:00 sıralarında olay yerinden tek başıma ayrıldım. Zaten olay yerinde işimin bittiği konusunda Çetmi Mahallesi sorumlusu olan [M.B.ye] işimin bittiğini ve olay yerinden ayrılacağımı söyledim. Benim [M.T.nin] ölümü olayı ile ilgili herhangi bir alakam yoktur. Zaten ben [M.T.nin] ölümünü saat 18:00 sıralarında [M.B.den] telefonda öğrendim..."

16. Müteveffayı bulan şahıslar N.A.nın ve H.S.A.nın Komutanlık nezdinde tanık sıfatıyla alınan 16/10/2017 tarihli beyanları benzer şekilde olup N.A.nın beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"...17:30'da arıların bulunduğu yere geldiğimizde köylümüz olan [M.T.] yerde hareketsiz olarak yatmaktaydı. ... herhangi bir tepki vermemesi üzerine köyde bulunan akrabalarımıza haber verdik, daha sonra da 112'yi arayarak yardım istedik. Kendisi arılarımızın bulunduğu yerin 50 m yakınında bulunan köye giderek su borularının geçtiği güzergahta bugün sabah saatlerinde kepçeci [M.K.] ve [İ.A.] ile birlikte çalışmışlar. Daha sonra neden burada kaldığını... bilmiyorum. Kendisinin yanında açık bir şekilde bir torbada çimento bulunmaktaydı. Bu torbayı taşırken muhtemelen elinden düşürmüş... Bildiğim kadarıyla kendisinin belirgin bir rahatsızlığı yoktu fakat camide birkaç kez bayıldığını biliyorum..."

17. Olay tarihinde müteveffayla birlikte çalışan İ.A.nın Komutanlık nezdinde tanık sıfatıyla alınan 16/10/2017 tarihli beyanın ilgili kısmı şöyledir:

"...[M.T.] bacanağım olur. Kendisi ile aynı zamanda komşuyuz. Bahçelerimize gelecek olan sulama borularını araziden geçirmek amacıyla kepçe çağırarak Sarıyer mevkinde bulunan yerde 30 dakika kadar sabah saat 09:00 sıralarında çalıştık. Boru yerlerinin üstü kapandıktan sonra [M.T.] kepçeye binerek köye doğru gitti. Ben de yaya olarak eve gittim. Sabah saat 9:30'dan sonra kendisini hiç görmedim... bildiğim kadarıyla herhangi bir rahatsızlığı yoktu, fakat son zamanda birkaç kez camide bayılmış. [M.T.nin] herhangi bir husumetlisi de yoktur..."

18. İ.A.nın Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde tanık sıfatıyla 5/4/2018 tarihli beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"...bacanağım olmaktadır. Olay günü makul ile birlikte müsterek olarak malik olduğumuz miras kalan Taşkent ilçesi, Çetmi mahallesi, Sarıyer mevkinde bulunan arazimizde yaklaşık 40 dakika çalıştık. Çalışma amacımız bahçelerimize gelecek olan sulama borularını arazimizden geçirmektir. Çalıştığımız yere 4 torba çimento getirdik. Çimento torbalarından bir adedi arttı. Artan çimento torbasını [M.T.] yanına alarak oğlum [Y.A.nın] köyde bulunan evine götürmek amacıyla olay yerinde çalışan Taşkent Belediyesine ait iş makinesinin kepçesine bindi. Kepçe hareket ettikten sonraki ben bulunduğum yer çukur olması sebebiyle görmedim. Ancak, [M.T.nin] kepçeye binerek çimento torbasını oğlum olan [Y.A.nın] evine götürceğini biliyordum. Ama kepçe [M.T.yi], oğlumun evine götürmedi ve kepçesinde [M.T.nin] bulunduğu iş makinesi normalde çimento torbasını oğlum [Y.A.nın] evine bırakıp geri getireceği halde bir daha çalıştığımız araziye gelmedi. Bu sebeplerden dolayı kepçe şoförü olan şahsın iş kazası neticesinde [M.T.yi] iş makinesinden düşürerek ... ölümüne sebebiyet verdiğini düşünmekteyim. Her ne kadar jandarmada verdiğim ifadede sadece [M.T.nin] iş makinesinin kepçesine bindiğini beyan etmişsem de, jandarmadaki ifademde rahat bir şekilde ifade veremedim. Olayın aslı anlattığım gibidir. Yani [M.T.] yanına bir adet çimento torbasını alarak iş makinesinin kepçesine bindi. [M.T.nin] ölümü ile ilgili tüm bildiklerim bundan ibarettir..."

19. Müteveffanın oğlu Y.T. Cumhuriyet Başsavcılığına sunduğu 1/11/2017 tarihli dilekçesinde; dayısına yardım amacıyla babasının yapılmakta olan duvar yapımında çalışmak üzere olay yerine yakın bahçeye gittiğini, iş bitiminde belediye kepçe operatörü köye geri döneceğinden dayısının kalan bir adet çimento torbasını köye götürmesini operatörden istediğini, babasının çimento torbasını kepçenin kürek diye tabir edilen kısmına koyduğunu, babasının da kepçenin biçğine binerek köye gittiğini, duvar inşaatının yapıldığı yer ile köye inişte bir rampa olduğunu, kepçe köye giderken kepçenin ağzında bulunan bıçaktan bir

şekilde düşerek öldüğünü, kepçe operatörünün de telaşla babasını alıp bir yere koyup olay yerinden hızla ayrılmış olduğunu tahmin ettiğini belirtmiştir. Y.T. dilekçesinde; olayın kasıtlı gerçekleştirildiği iddiasının bulunmadığını ancak bilmeyerek ölüme sebebiyet vermesi nedeniyle kepçe operatörünün korkudan babasını olay yerine bırakıp gitmiş olabileceğini, babasının bulunduğu yerde kepçeye ait olabilecek tekerlek izlerinin bulunduğunu, olay günü bu izler alınmış olsaydı izlerin belediyenin kepçesine ait olduğunun ortaya çıkacağını ifade etmiştir. Soruşturma ile ilgili bazı ihmallerin olduğunu, babasının otopsi sonucunda edinilen bulguların normal bir düşmeyle ölümün gerçekleşmesinin mümkün olmadığını gösterdiğini belirten Y.T., olayların aydınlığa kavuşturulması için soruşturmanın derinleştirilip gerekli tüm bilgi ve belgelerin Adli Tıp Kurumuna gönderilerek otopside elde edilen bulgulara göre çimento torbasının düşmesi sonucu bu ölümün gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespit edilmesini talep etmiştir.

20. Y.T. Cumhuriyet Başsavcılığına sunduğu 12/12/2017 tarihli bir başka dilekçeyle, çimento torbasından ve babasının cenazesinin 10 metre ilerisindeki iki inşaat küreğinden parmak izi örneği alınmasını talep etmiştir. Ayrıca babasının cenazesinin bulunduğu toprak yolda kepçeye ait olabilecek tekerlek izi üzerindeki ayakkabı izinin fotoğrafının çekilip ayak izinin incelemeye alınıp alınmadığını, babasını bulanlardan N.A.'nın yolda ayak izleri olduğunu, çimento torbasının ezik olduğunu söyledikten sonra susturulup uzaklaştırıldığını ileri sürdüğünü, bu iddianın araştırılıp araştırılmadığını sormuştur. Y.T. dilekçesinde; çimento torbasının yerde düz bir şekilde durduğunu, babasının kucağından düşürmüş olması hâlinde çimento torbasının düzgün bir şekilde yere düşmeyeceğini, yine çimento torbasının bir insanın üstüne düşmesi hâlinde patlamayacağını, patladığı varsayılrsa bile çimento torbasının üzerinin ezik olmayacağını, dışa doğru yığılmış bir şekilde duracağını ve torbanın üzerinde kepeğin lastik izi bulunduğunu belirterek bu hususların şüphe oluşturduğunu belirtmiştir. Devamında Y.T., babasının çalıştığı yere yaklaşık 200 metre mesafede olan Y.A.'nın evine çimento torbasını kucağında tek başına götürmesinin mantıksız olduğunu, kucağında götüreceği olsa bile dayısı İ.A. ile beraber ya da el arabası ile babasının veya 15 metre aşağıda kendisine ait olan akülü engelli arabası ile götüreceğini, 15 metre mesafede araç varken 100 metrelik yolu dolanarak 200 metreye çıkarmasının ve çimento torbasını kucağında götürmesinin mantığa aykırı olduğunu ifade ederek bu hususların araştırılmasını talep etmiştir.

21. Cumhuriyet Başsavcılığının başvurusunun talimatla beyanının alınması talebi üzerine başvurusunun kolluk nezdinde verdiği 16/3/2018 tarihli beyanının ilgili kısmı şöyledir:

"...[M.T.] benim eşimdir. Hadim Çetmi Kasabasında bulunan Sarıyer Mevkiindeki bahçemize sulama borularının geçirilmesi amacıyla kepçe çağırılmıştık. Olay... tarihinde eşim [M.T.] çalışmak amacıyla söz konusu bahçeye gitmişti. Eniştem olan [İ.A.'nın] da aynı yerde bahçesi olduğundan o da belirtilen yerde çalışmakta idi. Eniştem [İ.] işler bittikten sonra kepçe arabasına bir torba çimento koymuş yanına da eşimi hindirerek kepçeyi kullanan şahsa evimizi tarif etmiş ve eşimi evin önünde indirmesini söylemiş. Ancak eşimi eve getiren kimse olmadı. Daha sonra akşam beni arayarak eşimin vefat ettiğini söylediler. Eşimin yeğenleri olan [H.S.A.] ve [N.A.] olay günü kovanlarına bakmaya gittiklerinde eşimin orada yerde hareketsiz bir şekilde yattığını ve yanında da patlamış bir çimento torbası bulunduğunu görmüşler ve hemen 112'yi arayarak ambulans çağırışlar. Bu olaylardan benim sonradan haberim oldu. Eşimin [İ.A.'nın] hindirmiş olduğu kepeçeden düşerek yaralandığını ve müdahale eden kimse olmadığı için orada vefat ettiğini düşünmekteyim. Eşimi kepeçeden düşürdüğünü düşündüğüm kepeçeyi kullanan şahısları davacı ve şikayetçiyim..."

22. Cumhuriyet Başsavcılığı 9/11/2017 tarihli müzekkereyle müteveffanın olay tarihinde ve bir gün öncesinde cep telefonundan yaptığı iletişimin bilgilerinin iletilmesini Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığından talep etmiştir.

23. Cumhuriyet Başsavcılığı 6/4/2018 tarihinde taksirle ölüme neden olma suçundan şüpheli kepçe operatörü M.K. hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı vermiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Bilgi sahibi olarak ifadesi alınan [İ.A.] ifadesinde özetle:...

Bilgi sahibi olarak ifadesi alınan [H.S.A.] ifadesinde özetle:...

Bilgi sahibi olarak ifadesi alınan [N.A.] ifadesinde özetle:...

Müteveffanın eşi olan Ümmü Tunç'un talimat ile alınan ifadesinde özetle; ...

Dosyanın tek şüphelisi olan kepçe operatörü şüpheli [M.K.] Cumhuriyet Başsavcılığımızda alınan ifadesinde özetle; ...

... otopsi tutanağında 'Kişinin ölümünün künt göğüs ve batın travmasına bağlı çok sayıda kaburga kırığı, sternum, 110-11 omurga ve sol pubis kolu kırıkları ile müterafik iç organ hasarı, iç kanama ve omurilik hasarı neticesinde meydana geldiği, lezyonların sol tarafta yoğunlaştığı, solda, ön ve arka kısımlarda seri kaburga kırıkları ve sol pubis kolu kırığı mevcut olduğu dikkate alındığında, göğüs ve karın sıkışması ve ağırlık altında kalma neticesinde olmuş olabileceği' şeklinde tespitlerde bulunulduğu,

Yukarıda ayrıntılı bir şekilde anlatılan olay ile ilgili her ne kadar şüpheli [M.K.] hakkında müteveffanın ölümüyle ilgili taksirle ölüme sebep olma suçundan adli soruşturma başlatılmışsa da, bilgi sahibi olarak ifadesi alınan [İ.A.] ve müşteki Ümmü Tunç'un ifadelerindeki müteveffanın olaydan evvel şüphelinin sevk ve idaresindeki kepçenin küreğine bindiğini destekleyecek nitelikte soyut müşteki ve bilgi sahibi beyanlarından başkaca somut herhangi bir delil ya da emarenin mevcut olmadığı, kaldı ki, müteveffanın olaydan evvel kepçe küreğine bindiği düşünülse bile bu hususun tek başına müteveffanın kepçe küreğinden düşerek öldüğünü ispatlamayacağı, zira Hadim İlçe Jandarma Komutanlığı OYİ ekiplerince yapılan olay yeri incelemesinde müteveffanın harici kontrolünde ellerinde ve vücudunun ön yüzey bölgesinin çimento ve toz ile kirlenmiş vaziyette olduğu, ateşli ve ateşsiz silah izi, delici ya da kesici herhangi bir silah izi, boğulma izi ile darp ya da bereleyici herhangi bir izle rastlanılmadığı ve ayrıca elbise bütünlüğünde yırtılmanın ya da deformasyonun bulunmadığının tespit edildiği, olay yeri incelemesindeki söz konusu tespitlerin de müteveffanın, şüphelinin sevk ve idaresindeki kepçeden düşerek vefat ettiği iddialarını desteklemediği anlaşılmış olup,

Açıklanan hususlar doğrultusunda, tüm dosya kapsamı incelendiğinde, iddia makamımızda, şüphelinin üzerine atılı taksirle ölüme sebep olma suçunu işlediği yönünde hakkında kamu davası açılmasını gerektirecek düzeyde yeterli şüphe oluşmadığı anlaşılmakla:..."

24. Başvurucu 8/5/2018 havale tarihli dilekçeyle söz konusu karara itiraz etmiştir. Başvurucu itirazında, eşinin M.K.'nin kullanmış olduğu kepçenin küreğine binerek Çetmi kasabesindeki evine doğru yola çıktığına dair İ.A.'nın tanık beyanına rağmen Başsavcılık

tarafından verilen kararda bu hususun dikkate alınmadığını, otopsi raporlarında göğüs çevresinde çoklu kaburga kırığı, omurga ve omurilik kırığı, iç organlarda oluşan ağır hasarlar neticesinde oluşan iç kanama ile ölümün gerçekleştiğinin belirtildiğini, tek bir çimento torbası taşıyan kişinin düşmesi sonucu bu kadar ağır şekilde kırıkların ve hasarın oluşamayacağını, belirli bir hızla ve belirli bir yükseklikten düşme/düşürülmesinin buna sebebiyet vereceği noktasında olay ile otopsi raporu arasında illiyet bağı kurulmadığını, şüphelinin olay saatlerinde yaptığı telefon görüşmeleri, diğer randevularına gidip gitmediği, gittiyse görev esnasındaki davranışlarının şüphe olup olmadığının araştırılmadığını dile getirmiştir.

25. İtiraz Konya 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin 3/7/2018 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"...toplanan delillere, alınan ifade beyanlarına, yapılan araştırmaya ve tüm dosya kapsamına göre soruşturmaya konu eylemin mevcut deliller kapsamında değerlendirilmesinin ve hukuki nitelendirilmesinin dosya kapsamına uygun olup bir isabetsizlik görülmemesi ve özellikle olaya ilişkin tüm delillerin toplanarak etkin yapılan soruşturma sonucuna göre karar verilmesi, araştırılacak başka bir hususun kalmaması ve mütevaffanın kasten öldürüldüğü veya taksirle ölümüne neden olunduğuna ilişkin iddiadan öte delil elde edilememiş olmasına ve ölümün maktûlün kendi tedbirsizlik ve dikkatsizliği nedeniyle düşmesi sonucunda meydana gelmiş olduğunun anlaşılmış olması..."

26. Ret kararı başvurusu 24/7/2018 tarihinde tebliğ edilmiş olup başvuru 27/8/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

27. Konuyla ilgili ulusal ve uluslararası hukuk Anayasa Mahkemesinin *Yasin Ağca* (B. No: 2014/13163, 11/5/2017, §§ 86, 87, 91-95) başvurusu hakkında verdiği kararda yer almaktadır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Mahkemenin 16/6/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

29. Başvurucu; kovuşturmasızlık kararına itiraz dilekçesinde sunduğu gerekçelerini tekrar ederek eşinin çimento torbası ile birlikte bindiği kepçeyle köye dönmek üzere yola çıktığını, sonra cenazesinin bulunduğunu, bireysel başvuru sırasında sunduğu fotoğraftan görüldüğü üzere çimento torbasının üstünden lastik geçmiş gibi derin bir şekilde ezilmiş olduğunu, otopside elde edilen çoklu kırıklar ve iç organ hasarlarının tek bir çimento torbasını taşıyan kişinin düşmesi sonucunda oluşamayacağını, belirli bir hızla ve belirli bir yükseklikten düşmenin bu hasarlarla sebebiyet vereceği hususunda olay ile otopsi raporu arasında illiyet bağı kurulmadığını, yine fotoğrafta görüleceği üzere eşinin cenazesinin çevresinde kepçeye ait derin ve belirgin lastik izlerinin, lastik izlerinin üzerinde ise ayakkabı izlerinin bulunduğunu belirtmiştir.

30. Başvurucu ayrıca kepçe operatörünün ifadesinde eşinin engelli aracıyla evine dönmesinin mantığa daha yatkın olduğunu belirttiğini fakat öyle olacak idi ise bile engelli aracıyla dönecek birinin çimento torbasını sırtında taşımasının hayatın olağan akışına uygun olmayacağına gözetilmediğini ifade etmiş ve tüm bu hususlara rağmen Savcılık tarafından eşinin çimento torbasını taşıırken düşüp ölmüş olabileceği kanaatine ulaşılarak kovuşturmasızlık kararı verilmesi nedeniyle soruşturma dosyasının kapatılmak istendiği hususunda şüpheye düştüğünü, eldeki delillerin yeterince değerlendirilmeden yapılan soruşturma ile olayın meydana gelişi hakkındaki şüphelerinin giderilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının, eşinin taksirle ölümüne sebebiyet verilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

31. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetlerinin özü, yakınının ölümündeki şüphenin soruşturma ile yeterince aydınlatılmadığına, olayın meydana gelme şartlarının netleştirilmeden kovuşturmasızlık kararı verildiğine, dolayısıyla olay hakkında etkili soruşturma yürütülmediğine ilişkindir. Bu itibarla başvurunun iddiaları bir bütün olarak yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul yönü kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan olay nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Başvuru konusu olayda müteveffa, başvurunun esidir. Bu nedenle başvuruda başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

34. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 50).

35. Pozitif yükümlülüklerin korumaya ilişkin maddi yönünün yanı sıra usule ilişkin bir yönü de bulunmaktadır. Yaşam hakkına ilişkin bu usul yükümlülüğü olayın niteliğine bağlı olarak cezai, hukuki ve idari nitelikteki soruşturmalarla yerine getirilebilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, §§ 54, 55).

36. Buna göre yaşam hakkının veya fiziksel bütünlüğün ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise *etkili bir yargısal sistem kurma* yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 59).

37. Devletin yaşam hakkına dair pozitif yükümlülüğü kapsamındaki etkili soruşturma yükümlülüğü doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirmektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 54).

38. Somut başvuruda olayın gerçekleşme koşullarının netleştirilmemiş olması, ölümün olası kast veya kasten gerçekleştirildiği yönünde de şüpheler bulunması, ayrıca ölümün kasıtlı gerçekleştirilmediği yönünde de kesin, ikna edici bilgi ve bulgular bulunmaması gözönüne alındığında -her ne kadar Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvuruya konu olaya ilişkin olarak taksirle ölüme neden olma suçundan soruşturma yürütülmüş olsa da- başvuruçunun iddialarının ölümün gerçekleşme şartlarının netleştirilmemesi nedeniyle olaydaki şüphelerin giderilmediğine yönelik olduğu da gözetilerek devletin *etkili bir yargısal sistem kurma* yönündeki pozitif yükümlülüğünün olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmesini gerektirdiği değerlendirilmiştir.

39. Açıklanan gerekçelerle açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının usul yönünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

40. Yukarıda ifade edildiği üzere yaşam hakkı kapsamındaki devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında etkili soruşturma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülük, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirir. Bu soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını varsa sorumluların besap vermelerini sağlamaktır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 54).

41. Diğer yandan belirtmek gerekir ki devletin söz konusu pozitif yükümlülüğünün sonuç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olması, başvuruçulara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiği tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56).

42. Şüpheli bir ölüm olayı hakkında yürütülen ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği etkinlikte olduğunun kabul edilebilmesi için;

- Soruşturma makamlarının haberdar olur olmaz resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlayabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 57). Soruşturmada ölüm olayının nedeninin veya sorumlu kişilerin belirlenmesi imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilir.

- Soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olması ve ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmeleri gerekir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 58).

- Soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi (*Salih Akkuş*, B. No: 2012/1017, 18/9/2013 § 30), soruşturmada görevli olan kişilerin olayların içinde olan veya olması muhtemel kişilerden bağımsız olması (*Cemil Danışman*, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 96) , soruşturma makamlarınca olayın sebebinin objektif analizinin yapılması ve soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde

edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması gerekir (*Cemil Danışman*, § 99).

43. İfade etmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan, ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçecek şekilde gerçekleşen olaylardaki delillerin değerlendirmesini kendisinin yapması söz konusu olamaz; bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (*Cemil Danışman*, § 58) fakat Anayasa Mahkemesinin başvuru konusu olayın gelişim şeklini anlayabilmek ve başvuru konunun yakınının ölümünün tüm yönlerinin aydınlatılması noktasında soruşturma makamları ve derece mahkemeleri tarafından atılması gereken adımları nesnel bir şekilde değerlendirmek için olayın oluşum şeklini incelemesi gerekebilmektedir (*Rıfat Bakır ve diğerleri*, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68).

44. Ayrıca etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında başvuru konusu olaylar açısından yer verilen somut tespitler, hiçbir şekilde kişilerin masumiyetine veya suçluluğuna ilişkin olarak Anayasa Mahkemesince bir yorum yapıldığı şeklinde değerlendirilmemesi gerektiğinin altı çizilmelidir (*Rıfat Bakır ve diğerleri*, § 143).

45. Soruşturmanın etkililiğini sağlayan en alt seviyedeki inceleme, başvuruya konu soruşturmanın kendine özgü koşullarına göre değişir. Bu koşullar, ilgili bütün olay ve olgular temelinde ve soruşturmanın pratik gerçekleri gözönünde bulundurularak değerlendirilir. Bu nedenle soruşturmanın etkililiği bakımından her olayda geçerli olmak üzere bir asgari soruşturma işlemler listesi veya benzeri bir asgari ölçüt belirlemek mümkün değildir (*Fahriye Erkek ve diğerleri*, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 68).

46. Etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında yetkililer, diğer deliller yanında görgü tanıklarının ifadeleri ile kriminalistik bilirkişi incelemeleri dâhil söz konusu olayla ilgili kanıtları toplamak için alabilecekleri bütün makul tedbirleri almalıdır (*Doğan Demirhan*, B. No: 2013/3908, 6/1/2016, § 68).

b. İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

47. Somut başvurunun incelenmesi neticesinde başvuru konunun eşinin ölümünden haberdar olan Cumhuriyet Başsavcılığının derhâl soruşturma başlattığı, soruşturmanın bağımsız olarak yürütülmediğine dair bir bulgu olmadığı, başvuru ve çocuğun beyanının alındığı, başvuru konunun ve çocuğunun adli makamlara itiraz dilekçelerini ve delillerini sunabildiği, soruşturma dosyasından örnek alabilme imkânına sahip oldukları görülerek başvuru konunun meşru menfaatlerini korumak için soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılımının sağlandığı ve soruşturmanın 8 ay gibi makul bir süre içinde sonuçlandırıldığı anlaşılmıştır.

48. Ne var ki bir soruşturmanın etkili kabul edilebilmesi için öncelikle yeterli olması gerekmektedir. Bu bakımdan başvuru konunun olayın gerçekleşme şartlarının netleştirilmemesi nedeniyle ölüm olayı hakkındaki şüphenin giderilmediğine yönelik iddiaları açısından somut başvurunun soruşturma makamlarınca ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delillerin araştırılıp araştırılmadığı ve elde edilen delillerin kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olarak sonuca ulaşıp ulaşılmadığı hususlarında incelenmesi gerekmektedir.

49. Bu noktada olay yerinde bulunan araç tekerlek izlerinde kesin teşhise elverişli özellikler bulunmakta ise olaya karıştığından şüphe edilen araca ait lastiklerden elde edilen izlerin karşılaştırılmasının yapılarak söz konusu aracın olaya karışıp karışmadığının kesin olarak tespit edilmesinin mümkün olduğu, olay yerinde bulunan araç tekerlek izlerinde kesin teşhise elverişli özellikler bulunmasa da olaya karışan aracın cinsinin, en azından izin ağır vasıta, iş makinesi veya otomobile ait olup olmadığının tespit edilebileceğinin öncelikle ifade edilmesi gerekir.

50. Olay yeri incelemesi sırasında olay yerinde tekerlek izleri bulunmasına ve bu delilin elde edilmesinde de hiçbir güçlük bulunmamasına rağmen müteveffanın cesedinin bulunduğu yerde olduğu ve bir iş makinesine ait olabileceği iddia edilen (bkz. §§ 11, 12) geniş ve derin tekerlek izleri hakkında hiçbir inceleme yahut değerlendirme yapılmamıştır. Aynı şekilde söz konusu tekerlek izleri üzerindeki ayakkabı izlerini kime ait olduğunun tespiti amacıyla kriminal incelemeye esas olmak üzere ayakkabı izleri delil olarak muhafaza altına alınmamıştır. Bu hususlar, ölüm olayının meydana geliş şeklini aydınlatabilecek ve şüphelinin belirlenmesine yarayabilecek delillerin toplanması açısından soruşturmada birer eksiklik olarak tespit edilmiştir.

51. Diğer yandan şüpheli olarak hakkında soruşturma yürütülen kepçe operatörü M.K., su borularının üstünü kapatma işi bittikten sonra bir başka yerde çalışmak üzere çıktığını beyan etmiştir (bkz. § 15). Soruşturma kapsamında M.K.'nin bir sonraki yere varış saatinde belirgin bir gecikme olup olmadığına dair bir araştırma yapılmamıştır.

52. Benzer şekilde her ne kadar Cumhuriyet savcısı tarafından olay yerinde inceleme yapılmışsa da söz konusu incelemenin olayın gerçekleşme şartlarını netleştirecek biçimde ayrıntılı olmadığı anlaşılmaktadır. Cumhuriyet savcısı, cesedin sol yanına yatar vaziyette olduğunu belirtmekle yetinmiştir (bkz. § 9). Bu durumda müteveffanın kepçeye binerek yola çıktığına dair tanık beyanı karşısında (bkz. § 18) kovuşturmasızlık kararında *"müteveffanın olaydan evvel kepçe küreğine bindiği düşünülse bile bu hususun tek başına müteveffanın kepçe küreğinden düşerek öldüğünü ispatlamayacağı, zira ... olay yeri incelemesinde müteveffanın harici kontrolünde ellerinde ve vücudunun ön yüzey bölgesinin çimento ve toz ile kirlenmiş vaziyette olduğu"* ifade edilmek suretiyle M.T.'nin 50 kg'lık bir çimento torbasını taşıyarak yürümekte iken düşüp öldüğü kabulüne ulaşılarak soruşturmayı sonlandırabilmek için Cumhuriyet savcısı tarafından olay yerinde bir uygulamalı keşif gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir.

53. Uygulamalı keşif ile, cesedin bulunduğu yer ile Olay Yeri İnceleme Tutanağı'na göre cesetten 60 cm uzaklıktaki patlamış vaziyetteki 50 kg'lık çimento torbasının ayrıca olay yerindeki lastik izlerinin konumlarının tespit edilmesi suretiyle olayın gerçekleşme şartlarının netleştirilmemesi soruşturmanın etkililiği açısından kayda değer bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

54. Olay yeri incelemesinde belirtildiği üzere M.T.'nin engelli arabası bulunduğu hâlde iş bitiminde onu kullanmayarak fazla kalan 50 kg'lık çimento torbasını taşımak suretiyle Çetmi Mahallesi'ne 500 m uzaklıkta bulunan Sarıyar mevkiinden Çetmi Mahallesi'ne yürüyerek gitmeyi tercih etmesi hayatın olağan akışına uygun olmadığı hâlde tanık İ.A.'nın M.T.'nin çimento torbasıyla birlikte kepçeye binerek mahalleye geri döndüğüne dair beyanı bulunmasına rağmen Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından M.T.'nin çimento torbasını taşıırken yürüdüğü yolda düşmesi sonucu torbanın altında kalarak hayatını kaybettiği kabulünün benimsenerek kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi karşısında söz konusu

kovuşturmasızlık kararının elde edilen delillerin kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olarak sonuca ulaşılması neticesinde verilmiş olduğu söylenemez.

55. Her ne kadar otopsi sonucunda "ölümün künt göğüs ve batin travmasına bağlı çok sayıda kaburga, omurga ve sol pubis kolu kırıkları ile birçok iç organ hasarı, iç kanama ve omurilik hasarı neticesinde meydana geldiği, bu hasarın göğüs ve karnın sıkışması ile ağırlık altında kalma neticesinde oluşmuş olabileceği" tespitine yer verilmiş ise de (bkz. § 10) adli makamlarca bu hasarın taşınan çimento torbası altında kalınması sonucunda mı yoksa yüksekte düşme sonucunda mı meydana gelebileceği hususunun aydınlatılmasına yönelik herhangi bir soruşturma işlemi gerçekleştirilmediği, bu konuya dair kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararda da herhangi bir açıklamaya yer verilmediği görülmüştür. Bahsedilen eksikliğin hem olayın meydana geliş şeklini aydınlatabilecek delillerin toplanması açısından hem de kovuşturmasızlık kararının elde edilen delillerin kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olarak sonuca ulaşılmasıyla verilmesi açısından soruşturmanın etkililiğini zedelediği değerlendirilmiştir.

56. Somut başvuruya konu soruşturma bütün hâlinde ele alındığında ölüm olayının tüm yönlerinin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ortaya konulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

57. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul yönünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

58. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

59. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden soruşturma yapılması talebinde bulunmuştur.

60. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

61. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

62. İhlalin kovuşturmayla yer olmadığı ya da daimî arama kararı gibi bazı nedenlerle soruşturmanın sonlandırılmasından kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılması için kararın bir örneğinin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden soruşturma yapılması sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden soruşturma yapılması kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili Cumhuriyet Başsavcılığının yeniden soruşturma yapılması sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı Cumhuriyet başsavcılığının yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden soruşturma yapma kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (benzer yöndeki kararlar için bkz. *Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

63. İncelenen başvuruda yaşam hakkının usul yönünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin soruşturma makamının kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

64. Bu durumda yaşam hakkının usul yönünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden soruşturma ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken yeniden soruşturma kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden soruşturma yapılmak üzere Hadim Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

65. Başvurucunun tazminat talebi bulunmadığından yaşam hakkının usul yönünün ihlal edilmesiyle ilgili olarak tazminata hükmedilmemiştir.

66. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının usul yönünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan yaşam hakkının usul yönünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Yaşam hakkının usul yönünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere kararın bir örneğinin Hadim Cumhuriyet Başsavcılığına (2017/422) GÖNDERİLMESİNE,

D. 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruca ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruca Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/6/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU